

7. תשרי 1910
202

כי יבא ארי השם לדורש אלהים. השיב משה לחוננו צריכים הם שיעמרו עלי זמן גדול מן היום. כי לדברים רבים באים לפני. כי יבא אלי העם לדורש אלהים להתפלל על חוליהם ולהודיעם מה שיאמר להם. כי זה יקרא דרישת אלהים. וכן יעשו עם הנביאים⁸⁰. כמו שאמר לפנים בישאל כה אמר האישי בלכתו לדורש אלהים לכו ונלכה עד הרואה⁸¹. וכן ודרשת את ה' מאותו לאמר האזינה מזלי⁸². שיתפלל עליו ויודיענו אם נשמעה תפלתו. וכן ותלך לדורש את ה'⁸³. כמו שפירשתי שם. ועוד שאני שופט אותם כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי. ועוד אני מלמד אותם תורה והוראתי להם את חקי האלהים ואת תורתיו⁸⁴:

(ס) ויהי אלהים עמו. בעצה זו⁸⁵. אמר לו צא המלך בגבורה. לשון רש"י. ור"א פי' שמע בקולי והיה ה' בעורך. להצליחן בעצתו. אבל למטה אמר⁸⁶. אם את הדבר הזה תעשה וצוך אלהים⁸⁷. שפירושו אם תעשה את הדבר וצוך אלהים לעשותו או תוכל לעמוד שתמלך בגבורה. ואין ספק שעשה כן: היה אהה לעם מול האלהים. נגד האלהים. ואמר והיה אתה. בעבורם עומד נגד האלהים להתפלל אליי. כסעם יום צעקתי כלילה נגדך⁸⁸: והבאת אותה את הדברים. שיבקשו אל האלהים. חודת לו. על הדבר הראשון שאמר כי יבא אלי העם לדורש אלהים. ויתכן. שהיה גם כזה עצה ממני. יאמר היה אתה לעם מול האלהים לשבת באהל מועד ומונם לפני לדורש אותי. ולא יהיה זה במקום המשפט:

(כ) והחזרת אתה את החקים ואת התורות. והודיע להם את הדבר אשר ילכו בה על פי התורה והמצוה שתודיעם אתה מאד. ותלמדם התורה והמצוה. והודיע לו גם כמה שאמר והודעתני את חקי האלהים ואת תורתיו⁸⁹. וגם כזה עצה. להזיז אותם מאד ולהחזרתם אותם במצות ועונשין⁹⁰. אחרי אשר לא יעשה הוא בהם את הדין⁹¹. אבל במשפט אשר אמרת ושפטתי בין איש ובין רעהו. שים לך שופטים עמך. כי כבר ממך דבר. המשפט יתור מן הכל וטוב לך ולהם להקל מעליך. ונשאו אתך. וכידוע. כי היו עם משה שוטרים נוגשים בעם⁹². להביא הנגבים לפני ולנגשם בדרך המשפט. והרבה מהם. עם השופטים האלו. ולכן אמר במשנה תורה ושוטרים לשבטיכם⁹³. ואין צריך להזכיר זה בכאן. כי לא היה מצות יתרו:

80. ו' (כ) cc.

וטעם ונפטו את השם בכל טה. כי בהיות להם שופטים רבים לך העשוק אל השופט בכל עת שירצה וימצאו מונומי. כי אליך לא יוכל להתקרב בכל עת מפני המון הגדול אשר לפניך. והטרה הגדולה אשר לך. ורבים מהם יסבלו החמס הנעשה להם מפני שלא יודמו להם להגידו לך ולא ירצו לעזוב מלאכתם ועסקיהם עד בא העת הפנאי שיוכלו לגשת אליך. וזה טעם איש על מקומו יבא בשלום. כי עתה מפני שלא יוכלו לגשת למשפט בכל עת לא ינחו בשלום. כי זה פתח לגזולים לעשות חמס ולעושקים לעשות מריבה.

י. יאמר אז משה אני חוזנת יתרו בא אליך. שלח לו הדבר באגרת. כתוב בה כן. כי השליח לא יאמר אני חוזנת. אבל יאמר הנה חוזנת יתרו בא אליך. וכן לא יתכן שיאמר לו כמה פה אל פה. כי יאמר. הנה באני אליך. ואין דרך להזכיר שמו אני פלוגי. כי בראותו אותו יכירנו.

2. תשרי 1910

(יב) ויקח יתרו חתן משה עולה ויחזיק לארצה. היה כל זה טרם בואם אל הר סיני. גם יתכן לפרש שסידר הכתוב כל ענין יתרו אבל היה זה אחר שעמד עמם ימים רבים ונתגבר. במילה וטבילה והצאת דמים. כמשפט⁹⁴: ויבא אהרן⁹⁵ וכל זקני ישראל לאכל לחם. עמו ביום חתונתו⁹⁶. כי חתן דמים הוא⁹⁷:

(יג) ויהי מחזרת ממחזרת היום שעשו זה שנזכר. ישב משה לשפוט את העם. ואמרו במכילתא⁹⁸ ממחזרת. יום הכפורים. ואין דעתם לומר שיהיה ממחזרת רמז ליום הכפורים. כי יום הכפורים לא נזכר בכתוב שיאמר עליו ממחזרת. וגם כן אין הכונה שיהיה ממחזרתו ממש. כי לא אכלו ביום הכפורים אם היה להם יום הכפורים בשנה ראשונה קודם שנצטוו בו. ועוד כי בו. ביום הכפורים נתנו לחות אחרונות וממחזרת יד משה דבר עם בני ישראל ויצוה את כל אשר דבר השם אתו בהר סיני. ואינו יום המשפט. שיעמקי העם עליו מן הבקר עד ערב. וגם כן אי אפשר שיהיה בשנה שניה ביום הכפורים כי בנסוע מדגלים אמר. כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך⁹⁹. אבל הכונה לברייתו הוא לומר שהיו זה אחר יום הכפורים. כי אין להם יום פנוי למשפט מיום בואם להר סיני עד אחר יום הכפורים של שנה ראשונה הזאת. ואמר עלה ונחמים לאלהים. בעבור שיתרו עדיין לא ידעו ה' כי משה אמר אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים וגו' ויצילם ה'¹⁰⁰. אבל יתרו הקריב לאלהים. וכמה. לא ימצא בכל הקרבנות שבתורת כהנים כאשר אפשר¹⁰¹ בעיה. וכן כי יבא אלי העם לדורש אלהים והודעתני את חקי האלהים¹⁰². דברי משה לחמוי. ויתכן שאמר לו כן בעבור כי המשפט לאלהים הוא¹⁰³. כמו שמזכירין רבותינו¹⁰⁴. תמיד. אלהים זו מדת הדין:

י. יאמר אז משה אני חוזנת יתרו בא אליך. שלח לו הדבר באגרת. כתוב בה כן. כי השליח לא יאמר אני חוזנת. אבל יאמר הנה חוזנת יתרו בא אליך. וכן לא יתכן שיאמר לו כמה פה אל פה. כי יאמר. הנה באני אליך. ואין דרך להזכיר שמו אני פלוגי. כי בראותו אותו יכירנו.